

— EEN KIJKJE IN DE SCHRIJVERSKEUKEN —

BOUWSTEEN SCHRIJFPROCES

S04 – Vier schrijfmythes

Schrijfadvice is geen voorschrift

Dit is onderdeel van de set praktische schrijfhulp van auteur Jurjen Biesbroek – laagdrempelig gereedschap voor beginnende schrijvers, oorspronkelijk bedoeld als zelfhulp voor zijn eigen schrijfontwikkeling.

01 Theorie: vier hardnekkige aannames

Als je goed zoekt, dan is er is enorm veel schrijfadvice te vinden — hapklare tips, regels en advies dat soms tegenstrijdig lijkt omdat het geen rekening houdt met waar jij je in je proces bevindt. Problemen of blokkades ontstaan zodra je dit advies tot instructie verheft: het leidt dan tot aarzeling, zelftwijfel, het knagende gevoel dat je geen goede schrijver bent. Maar er is niet één juiste manier om een goed boek te schrijven. Zo is er bijvoorbeeld het advies dat beginnende schrijvers vooral veel meters moeten maken. Elke dag schrijven. Maar als je in de ideefase zit en je bent een schrijver die een uitgebreide outline nodig heeft, dan gaat het om bedenken en onderzoeken. Helemaal niet om schrijfwerk. Als je daarentegen je eerste concept opstelt, dan is het juist wel van belang om te schrijven, dan hoeft het nog geen mooi proza te zijn en alle scènes nog niet op de definitieve volgorde, dat komt pas weer bijvoorbeeld als je gaat redigeren. Bovendien zijn er verschillende manieren om aan je boek te werken. De ene schrijver zweert erbij om het verhaal te laten groeien door te beginnen met schrijven. Bij het zien van de tekst, groeit het plan, het idee, je personage. Anderen hebben eerst de outline nodig. Zij verdiepen zich in het thema, de verhaallijnen en in welke wereld het verhaal zich moet afspelen voordat ze naar details kunnen van een scène.

Vier van die mythes komen zo vaak terug dat ik ze graag met jullie ontkracht.

Mythe één: verhaalstructuur is te rigide. Deze angst hoor je vaak van schrijvers die ontdekkend willen schrijven: als ik een structuur volg, verlies ik de ontdekking en de fantasie, en gaat mijn verhaal op dat van anderen lijken. Die zorg is deels terecht. Een

beat sheet zoals Save the Cat kan inderdaad als wiskundige benadering aanvoelen wanneer je het te strikt volgt — maar structuur zelf is geen blauwdruk die je jezelf oplegt — het is iets dat je van binnenuit opbouwt, een manier van denken om je verhaal vorm te geven terwijl je schrijft en herziet.

Technisch gezien zoeken deze schrijvers vrijheid. Alsof je in een open veld staat en kan kiezen waar je heen gaat, maar zonder enige richting of hulp raak je eerder verdwaald dan dat je creativiteit zal vinden. Structuur vervangt niet je instinct — het geeft dat instinct een plek om zich te uiten.

Mythe twee: er is één juiste manier van schrijven, en ik doe het niet goed. Je hoort over beatsheets, story grids, een plotpunt op 25%, een derde obstakel, twists en al die punten moeten op een bedachte volgorde plaatsvinden. Je gaat vanzelf vermoeden dat er een correcte methode bestaat die jij over het hoofd hebt gezien. Dat is niet waar. Sommige schrijvers moeten veel weten voor ze beginnen; anderen ontdekken bijna alles al schrijvend. Beide patronen komen ook bij gepubliceerde auteurs voor. Het juiste proces is simpelweg het proces dat jou helpt het verhaal te begrijpen dat je daadwerkelijk aan het vertellen bent — niet het proces dat een andere schrijver toevallig succesvol maakte. Maar het kan absoluut helpen om de theorie erachter te kennen en daar op jouw manier gebruik van te maken. Of niet.

Mythe drie: plot is een opeenstapeling van dingen die je personage overkomen. Dat is te makkelijk geformuleerd. Eigenlijk is het andersom. Plot ontstaat niet uit een reeks gebeurtenissen, maar uit wat je personage wil. Ja, er gebeurt iets wat zijn gewone leventje overhoop gooit. Maar je personage kan niet anders dan daarop reageren omdat het hem uit evenwicht brengt. De keuzes die hij vervolgens maakt, en de gevolgen die daaruit voortvloeien. De dromen die in duigen vallen, de behoeftes die iemand heeft worden weggenomen, noem maar op. Gebeurtenissen zonder die keuzestructuur blijven losse incidenten, hoe dramatisch ook.

Mythe vier: je moet elke scène vooraf uitstippelen. Nee dat hoeft niet, je hebt enkel voldoende duidelijkheid nodig om verder te komen. De eerste bocht in de weg wil je minimaal zien, maar je hoeft nog niet de eindbestemming te kennen. Hoeveel duidelijkheid genoeg is, verschilt per schrijver, en sommige dingen ontdek je pas als je er tijd in hebt gestoken: een relatie die belangrijker wordt dan verwacht, een keuze die een onvoorziene mogelijkheid opent. Dat is geen falen van je plan. Het verhaal onthulde iets

wat het plan nog niet in zich had. Je kunt een idee hebben van waar het verhaal naartoe gaat zonder precies te weten hoe je daar komt — genoeg om te herkennen wannéér je op koers bent, en wanneer je bent afgedwaald.

02 Praktijkvoorbeelden van meesters

Uitgebreid vooraf denken — Ann Patchett

Patchett draagt een roman soms maandenlang in haar hoofd voor ze er iets van opschrijft — wandelend, denkend, steeds weer van gedachten veranderend over waar het verhaal eigenlijk over gaat. Ze schrijft bewust weinig op in die fase: zodra ze iets vastlegt, raakt ze eraan gehecht. Ze wil juist dat zwakke ideeën vanzelf wegvallen terwijl de sterke blijven terugkeren. Haar beeld voor het overzetten van hoofd naar papier is onthutsend: ze noemt het idee in haar hoofd een levende, kleurrijke vlinder; op het moment dat ze het opschrijft, drukt ze die vlinder plat op haar bureau, en wat overblijft is de opgezette, beschadigde huls van wat ooit driedimensionaal was. Zelfs bij een schrijver die zoveel voorbereidt, blijft het overzetten naar de pagina een verlies.

Ontdekkend schrijven — Stephen King

King benadert een verhaal juist als een fossiel dat al compleet in de grond zit: het werk van de schrijver is om het voorzichtig blootleggen, niet het van tevoren construeren. Hij begint doorgaans bij een simpele "wat als"-vraag, zonder te weten hoe het afloopt, en ontdekt de rest schrijvend. Twee uitersten, Patchett en King, en beide leveren gepubliceerde, succesvolle romans op — het bewijs dat mythe twee (er is één juiste manier) niet standhoudt.

03 Mijn voorbeeld: hoe ik het deed als beginnend schrijver

Bij Het Algoritme van Verraad groeide het verhaal, zoals ik in een eerdere bouwsteen al aangaf, grotendeels tijdens het schrijven zonder dat ik vooraf wist hoe het proces eigenlijk hoorde te zijn. Dat plaatst mij dichterbij het ontdekkende schrijverschap dan bij uitgebreide voorplanning. Volgens mythe vier is dan de vraag of ik onderweg voldoende

duidelijkheid had om te herkennen wanneer ik op koers was en wanneer ik was afgedwaald. Die duidelijkheid kwam vaak laat wat veel energie en tijd kostte — wat verklaart waarom ik voor mijn tweede boek meer structuur wil omdat ik gemerkt heb dat ik meer richting nodig heb dan het proces van mijn eerste boek me gaf. Inmiddels blijkt dat het een illusie is om te denken dat veel voorbereiding zorgt voor een verhaal dat geen wijzigingen meer ondergaat. Nog steeds blijft het zoeken en aanpassen. Gelukkig maar, haast ik me erbij te zeggen, want daarin zit de echte magie voor mij. Het groeien en bloeien, het sleutelen totdat het volledig naar je zin is.

04 Zoek je eigen voorbeeld

Welke van de vier mythes herken je het sterkst in je eigen aannames over schrijven? En: waar zou jij jezelf plaatsen op het spectrum tussen Patchett (maanden denken voor het eerste woord) en King (een simpele "wat als"-vraag, de rest ontdekkend)?

OEFFENING · 15–20 MINUTEN

Geleide micro-oefening: mythe versus feit

Jouw oefening: schrijf de mythe op die jou het meest tegenhoudt. Schrijf er direct onder het evenwichtiger alternatief uit deze bouwsteen. Lees beide hardop.

Controlevraag: welke van de twee zinnen voelt als een instructie die je van een ander hebt overgenomen, en welke voelt als iets wat je zelf al wist maar was vergeten?

OPDRACHT · 30–45 MINUTEN

Zelfstandige toepassing: genoeg duidelijkheid bepalen

Jouw opdracht: beschrijf voor je huidige (of volgende) project in een paar zinnen wat je al weet: wie je hoofdpersoon is, wat hij wil, wat hem in de weg staat, wat voor verandering het verhaal van hem vraagt. Bepaal vervolgens eerlijk: is dat genoeg om te beginnen, of merk je dat je naar meer zekerheid zoekt dan je eigenlijk nodig hebt om de volgende scène te schrijven?

Doel: het verschil leren voelen tussen voldoende duidelijkheid en de eindeloze voorbereiding die zelf een vorm van uitstel kan worden.

05 Zelfcontrole

Loop je eigen aannames na op de volgende vier punten.

- ☐ Zie je structuur als een keurslijf, of als iets dat richting geeft aan je eigen instinct?
- ☐ Vergelijk je je eigen proces met dat van een andere schrijver, terwijl je eigenlijk zou moeten vragen wat j   helpt het verhaal te begrijpen dat je vertelt?
- ☐ Ontstaat je plot uit keuzes en gevolgen, of uit een reeks losse, dramatische gebeurtenissen?
- ☐ Heb je genoeg duidelijkheid om de volgende scène te schrijven, ook al ken je nog niet elke bocht in de weg?

Dit onderdeel kun je uiteraard toepassen op elk deel van je proces dat je zelf onderhanden neemt.

06 Samenvatting

Belangrijkste onderwerpen

Vier veelvoorkomende schrijfmythes (structuur is te rigide, er is één juiste manier, plot is een opeenstapeling van gebeurtenissen, je moet elke scène vooraf uitstippelen) en hun evenwichtiger alternatief.

Kernpunten

Structuur vervangt je instinct niet, het geeft het een plek om zich te uiten. Er bestaat geen enkele juiste manier van schrijven — alleen de manier die jou helpt het verhaal te begrijpen dat je vertelt. Plot ontstaat uit keuzes en gevolgen, niet uit gebeurtenissen op zich. Voldoende duidelijkheid om verder te komen is genoeg; je hoeft niet elke bocht vooraf te kennen.

Conclusies en acties

Herken welke mythe jou het meest tegenhoudt, en formuleer het evenwichtiger alternatief expliciet. Bepaal je eigen plek op het spectrum tussen uitgebreid vooraf plannen en ontdekkend schrijven, zonder dat als goed of fout te beoordelen. Toets je plot op keuzes en gevolgen in plaats van op dramatische gebeurtenissen alleen.

BRONVERMELDING

Podcast: *Writer Unleashed*, Nanci Panuccio — aflevering #291 "Vier schrijfmythes die je vertragen".

Aanvullende bronnen: Ann Patchett, *The Getaway Car: A Practical Memoir About Writing and Life* (2011/2013); Stephen King, *On Writing: A Memoir of the Craft* (2000).

Toepassing: fragmenten uit *Het Algoritme van Verraad* (Jurjen Biesbroek, 2026).